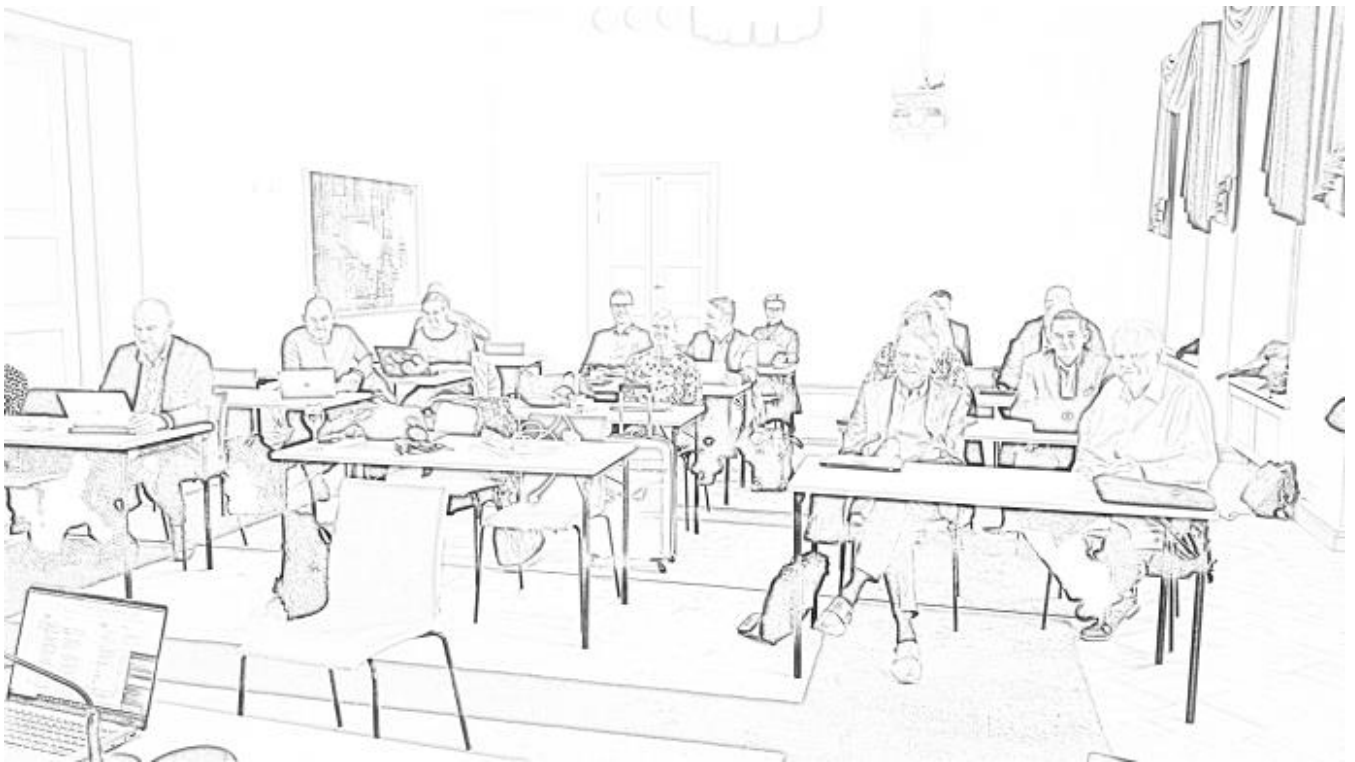

FUCIO

Tilinpäätöskertomus 2021

11.3.2022

@FUCIOV

www.FUCIO.fi

Puheenjohtajan katsaus

Hyvä FUCIO-tilantarkastuskertomuksen lukija!

Moni viime syksynä ajatteli, että pandemia olisi vuoteen 2021 siirryttäessä selätetty ja toiminta olisi normalisoitunut. Tätä kirjoittaessa teemme kuitenkin edelleen töitä etätyösuositusten mukaisesti digitaalisten ratkaisujen mahdollistamana. Vuosi 2021 oli toinen poikkeusvuosi, jota värjivät hybriditoiminnan opettelu ja koronaan liittyvät erityisjärjestelyt, kuten työmäärältään mittavat digitaalisesti kampuksella toteutetut pääsykokeet. Digitalisaatio on ollut tänäkin vuonna keskeinen mahdollistaja.

IT-johtajien vastuulla tyypillisesti on korkeakoulun digistrategia, IT-kehittäminen ja IT-tukipalvelut. IT-johtajat ovat olleet monelta osin päävastuussa ja avainhenkilöitä, jotta korkeakoulut ovat voineet jatkaa toimintaansa pandemian aikana. Uudet vaatimukset, odotukset nopeammasta kehittämisestä sekä paremmista tukipalveluista ovat kasvavissa määrin kuormittaneet IT-yksiköitä ja myös IT-johtajia. Resurssien ollessa rajallisia, IT-johtajien yhteistyö on osoittanut voimansa!

FUCIO-verkosto asetti tavoitteekseen muun muassa vahvan yhteistyön Digivisio 2030 -hankkeessa, sidosryhmävuoropuhelun vahvistamisessa, valintakokeissa. Yhteistyöllä olemme saavuttaneet hyvin asettamiimme tavoitteita. Vuosisuunnitelmaan kirjattujen tavoitteiden lisäksi yhteistyömme tuotti hedelmää monella muulla alueella. Esimerkiksi toisilain osalta totesimme, että ei ole järkevää rakentaa korkeakoulukohtaisia ratkaisuja, vaan tukeutua CSC:n yhteiseen ratkaisuun, jonka kehitys onkin edennyt hyvin.

FUCIO-verkoston jäsenet äänestivät vuoden 2022 tavoitteiksi aktiivisen yhteistyön Digivisio 2030:n, regulaation, tietoturvan, valintakokeiden ja hybridityön teemoihin liittyen. Valitut teemat ovat merkittäviä ja niillä on vaikutusta kaikkiin yliopistoihin, monta uuttakin asiaa on käsillä.

Kun odotettu uuteen normaaliin siirtyminen ei tapahtunut vuoden 2021 aikana, niin vuoden 2022 aikana se todennäköisesti tapahtuu. Esimerkiksi tilojen käytössä, pedagogiikassa ja kokouskäytännöissä kannattaakin ehkä soveltaa uusia toimintaperiaatteita, eikä vanhoja toimintamalleja välttämättä tarvita enää rinnalla. Tässä muutoksessa tarvitaan koko yliopistoyhteisön panosta. Digitalisaatio ei pelkää IT:tä, vaan se on toiminnan muuttamista IT:n avulla. Olemme yhteisellä oppimismatkalla, jossa keskeistä on oppia sekä soveltaa ja skaalata opittua käytäntöön.

Olemme tänä vuonna monien mielenkiintoisten digitalisaatiomahdollisuuksien äärellä. Odotammekin innolla yhteistyötä ja sen tuloksia ja kiitämme samalla vuoden 2021 digimatkasta!

Ari Hirvonen
Jyväskylän yliopisto
FUCIO:n puheenjohtaja

Sisällys

1	Vaihdoksia jäsenistössä	4
2	Covid-19 ja verkoston toiminta	5
3	Tavoiteasetanta vuodelle 2022 ja toteumaa 2021	5
3.1	Tavoite 2021: Digivisio 2030 hankkeen osalta FUCIO:n haluaa määrittää roolinsa suhteessa hankkeeseen ja samalla myös hankejohtajan position suhteessa verkostoon	5
3.2	Tavoite 2021: Verkostoituminen: FUCIO tulee käymään erillisessä työpajassa läpi sidosryhmäkarttaa, ja määrittelemään tarkemmin sidosryhmätyön tavoitteet	6
3.3	Tavoite 2021: Onnistuneet valintakokeet 2021	6
3.4	Tavoite 2021: Direktiivien haltuunotto	6
3.5	Tavoite 2021: SIG-toiminta	7
3.6	Tavoitteissa 2021 onnistuminen ja tavoiteasetanta vuodelle 2022	7
4	Sidosryhmäyhteistyö	8
4.1	Digivisio 2030 – hanke	8
4.2	CSC – Tieteen tietotekniikan keskus	9
4.3	AAPA-verkosto	9
4.4	Opintohallintoyhteistyö – KOOTuki	9
4.5	EXAM-konsortio	10
4.6	Haka-federaatio	11
4.7	Identiteetinhallinnan ryhmä	12
5	Asiantuntijoiden yhteistyöryhmät	13
5.1	Lisenssi-SIG – Lisenssiasiantuntijoiden ryhmä	13
5.2	Kokonaisarkkitehtuuri SIG eli KA-SIG	14
5.3	SEC-ryhmä, Tietoturvyhteistyö	14
5.4	Tietosuojavastaavien verkosto	15
5.5	Asianhallinta-SIG	15
5.6	IAM-verkosto	16
5.7	IT-projektinhallinta SIG	16
5.8	AV-SIG - Esitystekniikka ja AV-teknologia	16
6	Tehtyjä kartoituksia, selvityksiä ja viestintää	18
6.1	IT-barometri 2021	18
6.2	Benchmarking	18
7	Kansainvälinen yhteistyö	19
7.1	NUAS IT-yhteistyö	19
7.2	EUNIS	19
8	Jäsenkokouksia ja muuta toimintaa	20
9	FUCIO-jäsenet ja työvaliokunta 2021	21

1 Vaihdoksia jäsenistössä

Myös vuonna 2021 tapahtui muutoksia jäsenistössä.

- 1.1.2021 Åbo Akademin ICT-johtajana aloitti Päivi Soinio.
- 1.8.2021 Tampereen yliopiston tietohallintojohtajana aloitti Pekka Kähkipuro. Kähkipuro tulee Brunel University of Londonista ja aiemmin hän toimi Aalto-yliopiston tietohallintojohtajana sekä myös FUCIO:n puheenjohtajana. Samalla Jussi-Pekka Pispasta tuli Tampereen yliopiston FUCIO:n varsinainen jäsen ja Juha Eskelisestä varajäsen.
- Elokuun lopulla Kai Lindberg Oulun yliopistosta siirtyi eläkkeelle ja Samuli Malisesta tuli FUCIO-jäsen 11.8.2021. Samuli Malinen toimii myös AAPA-verkoston puheenjohtajana.

Päivi Soinio
Direktör, ICT-service
Åbo Akademi

Pekka Kähkipuro
Tietohallintojohtaja
Tampereen yliopisto

Samuli Malinen
IT-palvelujohtaja
Oulun yliopisto

2 Covid-19 ja verkoston toiminta

Vuoden 2020 aikana totuteltiin uuteen tapaan toimia myös verkostoyhteistyössä. FUCIO aloitti vuoden 2021 ns. koronakokouksilla, eli online-tapaamisia vähintään kerran kuukaudessa verkoston kesken. Keväällä 2021 näitä kokouksia jatkettiin aluksi kerran kuussa ja kiihtyvään tahtiin yliopistojen valintakokeiden lähestyessä. Syksyllä kuukausitapaamisia on jatkettu, koska tiedotus on koettu tätä kautta tehokkaaksi. Syksyllä kokousten painopiste on kohdistunut tapoihin yhdistää kampus- ja etätyöskentely niin opetuksen kuin tutkimuksenkin osalta.

Valintakokeet saatiin toteutettua varsin hyvin. Ongelmia aiheutui hyvin vähän ja myös valituksilta vältyttiin. Työmäärä digikokeita hyödyntäen kohdentuu hyvin lyhyelle aikavälille ja resursointi niin tuen kuin tekniikan osalta on hyvin suurta. Parhaimmillaan esim. Tampereen yliopistossa oli käytössä 120 eri tilaa kokeiden toteuttamiseen. Samalla kuitenkin säästetään merkittävästi valintakoepäivien jälkeisissä prosesseissa tehtävästä työstä. Iso hyöty on ollut Metropolia ammattikorkeakoululta ostetussa valintakoepalvelussa, mutta myös muita koemuotoja ja sovelluksia on ollut käytössä. Valmistelu vuoden 2022- ja 2023 valintakokeita varten alkoi heti syksyn alussa.

Korona on vaikuttanut verkoston toimintaan lähinnä fyysisten tapaamisten vähyytenä. Ensimmäiset tapaamiset alkoivat syyskuun puolivälissä. Verkoston syyskokous pidettiin fyysisenä tapaamisena Helsingin yliopiston isännöimänä 1.-2.11.2021. Edellisestä tapaamisesta olikin ehtinyt kulua jo yli kaksi vuotta.

Marraskuun puolivälissä oli perinteiset korkeakoulujen IT-päivät. Tällä kertaa Turussa Turun ammattikorkeakoulun toimiessa vastuujärjestäjä. Ohjelmaa suunniteltiin yhteistyössä muiden Turun korkeakoulujen kanssa: Turun yliopisto, Åbo Akademi ja Yrkeshögskolan Novia. Samana päivänä, kun IT2021-päivät¹ alkoivat, määrättiin Varsinais-Suomeen koronapassi kaikkiin yleisötilaisuuksiin. Tästä huolimatta paikalla oli yli 500 korkeakoulujen IT-alan ammattilaista. Tapahtumassa jaettiin vuoden ensimmäistä kertaa vuoden Digiteko-palkinto. Palkinnonsaajaksi valittiin Metropolia-ammattikorkeakoulun valintakoepalvelun toteuttanut tiimi. Pian IT-päivien jälkeen koronan omikron-muunnos jähdytti yleisötapahtumat loppuvuodeksi 2021.

3 Tavoiteasetantaa vuodelle 2022 ja toteumaa 2021

FUCIO asetti viisi tärkeää kohtaa vuoden 2021 tavoitteikseen: Digivisio-hanke, verkostoituminen, valintakokeet, direktiivien haltuunotto ja SIG-toiminnan kehittäminen.

3.1 Tavoite 2021: Digivisio 2030 hankkeen osalta FUCIO:n haluaa määrittää roolinsa suhteessa hankkeeseen ja samalla myös hankejohtajan position suhteessa verkostoon.

Digivisio 2030 hanke on organisoitunut korkeakoulukohtaisesti. Tämä on osoittautunut niin viestinnän kuin hankkeeseen osallistumisen näkökulmasta haasteelliseksi yliopistojen ja korkeakoulujen yhteisille erilaisille verkostoille, kuten FUCIO- ja AAPA-verkostot, KOOTuki-ryhmä, tietoturva-asiantuntijat jne. Aivan kaikki yliopistojen IT-johtajat eivät ole omassa yliopistossaan Digivisio-hankkeessa aktiivisessa roolissa. FUCIO-verkostoa itseään ei ole huomioitu Digivisio-hankkeen suunnalta viestinnällisesti tai työpaketteihin sitouttavasti. Tilannetta helpottaa suuresti, että FUCIO:n puheenjohtaja ja Lapin korkeakoulujen tieto- ja digipalvelusta vastaava johtaja ovat Digivisio-hankkeen ohjausryhmässä.

Korkeakoulusektorilla tehdyn IT-barometri-kyselyn mukaan yliopistot ovat pääosin organisoituneet varsin samankaltaisin yliopiston sisäisin rakentein osallistumaan ja seuraamaan Digivisio-hankkeen etenemistä. Kullakin yliopistolla on oma ohjausrakenteensa, nimetyt vastuu- ja kontaktihenkilöt sekä säännölliset eri työryhmien tapaamiset Digivision tiimoilta.

¹ IT2021-päivät: <https://it2021.fi/>

3.2 Tavoite 2021: Verkostoituminen: FUCIO tulee käymään erillisessä työpajassa läpi sidosryhmäkarttaa, ja määrittelemään tarkemmin sidosryhmätyön tavoitteet.

Osin koronavuodesta johtuen on sidosryhmäyhteistyö ollut aiempaa ohuempaa FUCION toiminnassa. Esimerkiksi yhteiskokoukset AAPA-verkoston kanssa ovat jääneet vähäisiksi. Sen sijaan valintakokeiden toteuttaminen on tuonut yliopistojen hakijapalveluita, opintohallinnon edustajia ja IT-palveluita tiiviimmin yhteen.

Yhteistyö Unifin kanssa on kehittynyt entisestään. Tämä on näkynyt mm. yhteistyössä selvittää digipalvelulain toimeenpanon problematiikkaa yliopistoissa. Vuoden 2021 aikana oli myös useampia nimityksiä ja lausuntoja joissa Unifin ja FUCION asiantuntijayhteistyö oli vahvaa.

SIGien (Special Interest Group) toiminta ei ole ollut yhtä tarmokasta kuin ennen koronakautta, poikkeuksena KA-SIG, joka on kokoontunut johdonmukaisesti ja järjestänyt säännöllisesti lukuisia webinaareja tietohallintolain edistämisestä korkeakouluissa.

3.3 Tavoite 2021: Onnistuneet valintakokeet 2021

Valintakokeet kevään 2021 aikana onnistuivat jopa odottamattoman hyvin. Valmistautuminen valintakokeisiin alkoi jo hyvissä ajoin 2020 lopulla. FUCIO järjesti kiihtyvään tahtiin kevään 2021 aikana ns. hybriditapaamisia, joissa kuultiin mm. yksittäisten yliopistojen tavoista valmistautua valintakokeisiin ja jaettiin yhteistä tilannekuvaa sekä kuultiin hyvistä käytänteistä. Jälkikäteen käydyissä keskusteluissa voitiin todeta kokeiden onnistuneen erinomaisesti. Iso kiitos kuuluu Metropolia-ammattikorkeakoulun valintakoepalvelun tiimille.

Valintakokeet 2021 olivat raskas ponnistus koko yliopiston kokeista vastanneelle tiimille. Suuressa osaa yliopistoja jouduttiin rekrytoimaan apuvoimia ulkopuolelta, hankkimaan ja varustelemaan lukuisia uusia tiloja kokeita varten. Joissain yliopistoissa oli käytössä yhtä hakukohdetta varten jopa yli 100 kokeisiin varusteltua tilaa henkilöresurssineen.

3.4 Tavoite 2021: Direktiivien haltuunotto

Parin viimeisen vuoden aikana on tullut voimaan lakeja ja asetuksia, joilla on merkittävä vaikutus yliopistojen digipalveluiden tuottamiseen. Näitä ovat mm. saavutettavuusdirektiivi, ns. digipalvelulaki ja toisiolaki. FUCION tavoitteena niin 2021 kuin vuoden 2022 aikana on saada yhteinen näkemys eri sidosryhmien kanssa näiden lakien vaikutuksista ja edistää lakien tulkintojen harmonisointia. FUCIO näkee erittäin ongelmallisena tilanteen, jossa tiettyyn lakiin on eri yliopistoissa eri tulkinta. Esimerkiksi ristiinopiskelutilanteessa opiskelijan oikeusturvan tulee olla yhdenmukainen.

Toisiolaki (=Laki sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä) piti astua voimaan toukokuun 2021 alusta. Näin kävikin, mutta auditoituja palveluita, joilla tämän lain edellyttämiä tietoja oltaisiin voitu käsitellä ei käytännössä ollut käytettävissä yliopistoilla yhtäkään. FUCIO oli jo vuoden 2020 puolella aloittanut keskustelut sosiaali- ja terveysalan tietolupaviranomaisen Findatan suuntaan, mutta vasta 16.2.2021 saatiin yhteinen kokous aikaiseksi. Maaliskuussa alkoi tulla huhuja toisiolain käyttöönoton lykkäämisestä vuodelle, ja siirtymäkausi tuli voimaan 1.9.2021. Tätä kirjoitettaessa ei lain edellyttämiä auditoituja palveluita ole vielä saatu saatavissa ainakaan Valviran Toini-rekisterin² mukaan.

Digipalvelulaki (=Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta) on ollut FUCIOssa puheenaiheena jo pitkään. Vuoden 2021 aikaan laki ja siitä tehtävät tulkinnat nousivat erityisesti esiin. Vahvan tunnistautumisen problematiikka sen suhteen, milloin ja mihin palveluihin sitä tullaan tarvitsemaan, on ollut selvityksen alla. Yliopistojen tietoturavastaavien ryhmä tuotti aiheesta selvityksen Unifin käyttöön. Haasteena on, että monivaiheisen tunnistautumisen välineistö (esim. yleisesti käytettävissä oleva Microsoftin MFA tuote) tarjoaa lähtökohtaisesti päälle/pois-ratkaisun kaikkiin palveluihin, ei siis vain niihin, joissa olisi tarvetta vahvaan tunnistautumiseen. Yliopistot kuitenkin näkevät tarpeen nykyisessä tietoturavauhkien maailmassa siirtyä vahvempaan ja turvallisempaan tunnistautumiseen, kuin mitä nyt saavutetaan pelkän salasanan avulla.

² Valvira / Toisiokäyttöympäristöjen rekisteri: <https://www.valvira.fi/terveydenhuolto/sosiaali-ja-terveydenhuollon-tietojarjestelmat/toisiolain-mukaiset-tietoturvalliset-kayttoymparistot/toisiokayttoymparistojen-rekisteri>

Saavutettavuusdirektiivi (=Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi julkisen sektorin elinten verkkosivustojen ja mobiilisovellusten saavutettavuudesta) on noussut esiin FUCION keskuudessa, koska niin Sisu- kuin Peppi - opintohallinnon tietojärjestelmissä on havaittu puutteita saavutettavuuden suhteen.

3.5 Tavoite 2021: SIG-toiminta

SIG-toiminta (=Special Interest Group) on ollut kantava voima koko korkeakoulusektorin IT-alan yhteistyössä. Korona-aika on tuonut toimintaan epävarmuutta vaikkakin jo aiemminkin on kokoukset pääsääntöisesti pidetty etätapaamisina.

FUCIOssa on havaittu, että osasta SIG-toimintaa on ollut puhti poissa. Uutta henkeä toimintaan onkin pyritty tuottamaan selkeillä toimeksiannoilla SIGeille. Toisaalta joidenkin SIGien kohdalla on tapahtunut henkilövaihdoksia, jolloin on saattanut tulla katkoksia kokousjärjestelyihin tai toimeksiantojen toteutukseen. Säännöllisesti kokoontuvia SIGejä on FUCION piirissä tällä hetkellä seitsemän kappaletta.

Iso ponnistus on vuoden 2021 aikana ollut seuraavan sopimuskauden Microsoft-neuvotteluiden maaliin vieminen yhteistyössä lisenssiasiantuntijoiden ja ammattikorkeakoulusektorin kanssa. Neuvottelua on käyty yhdessä pääallekirjoittaja CSC:n kanssa. Vahvasta ja varhaisesta startista huolimatta vain pääsopimus saatiin juuri ennen vuoden loppua kuntoon, mutta tässä syy on toimittajan kyvyssä neuvotteluiden edistämiseen.

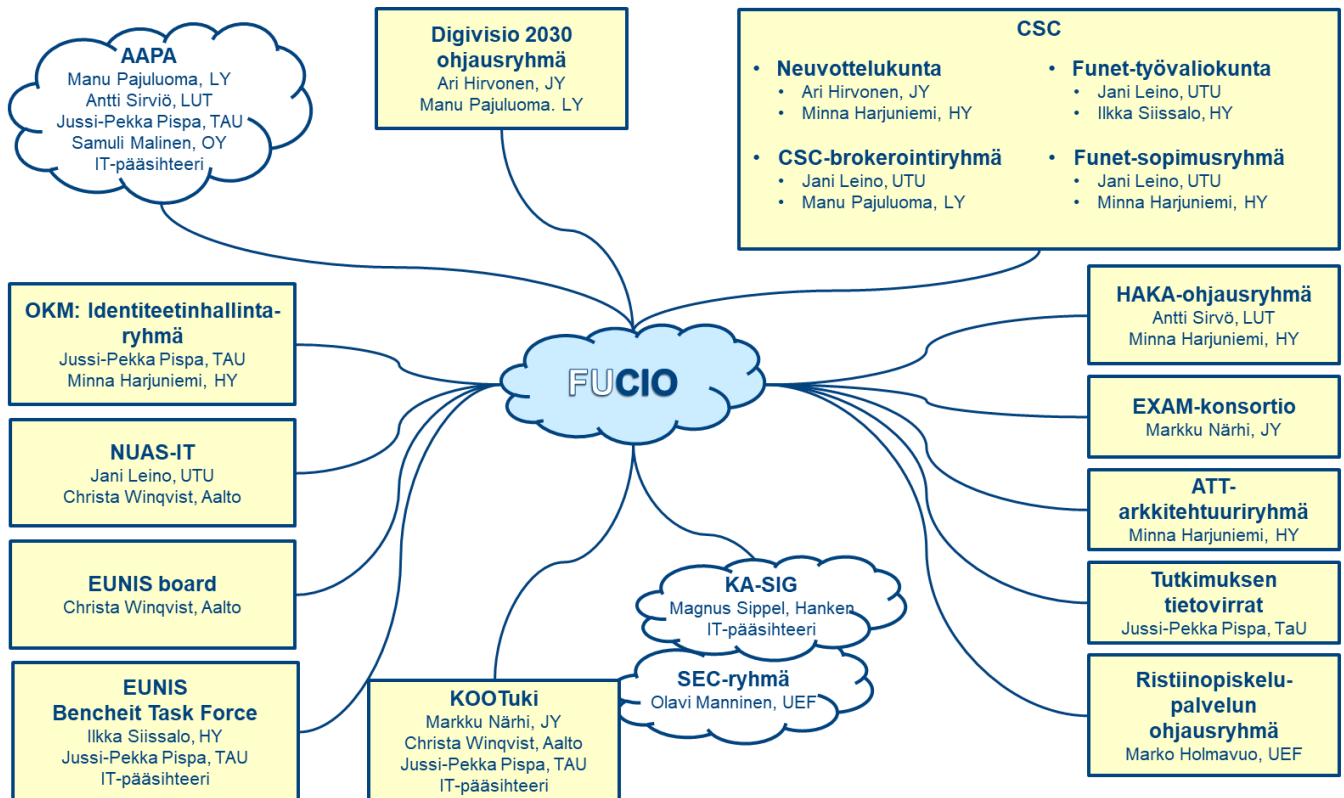
3.6 Tavoitteissa 2021 onnistuminen ja tavoiteasetanta vuodelle 2022

FUCION syyskokouksessa marraskuussa 2021 keskusteltiin tavoitteissa onnistumista. Yleisesti oltiin kohtalaisen tyytyväisiä edistymiseen. Osassa tavoitteita myönnettiin onnistumisen tapahtuneen ilman FUCION yhteisöllistä vaikutustakin, mutta yhteistyöllä oli ollut näissäkin tapauksissa positiivinen vaikutus. Vuoden 2022 tavoitteissa näkyy yhä osin samat teemat kuin edellisenäkin vuotena.

- Direktiivien parempi haltuunotto
- Microsoft sopimuksen hyödyntäminen täyteen mittaansa ja kokemusten jako
- Tutkimuksen SIGin käynnistäminen
- Digivision ja oman yliopiston road-mappien sovittaminen
- Valintakoe 2022 ja jatko

4 Sidosryhmäyhteistyö

FUCIO-verkoston jäsenistö pyrkii jakamaan sidosryhmiin osallistumisensa mahdollisimman monelle jäsenelle. Oheisessa kuvassa on formaalien ja vapaammin muodostettujen ryhmien edustuksia vuodelta 2021.

4.1 Digivisio 2030 – hanke

Digivisio 2030 hankkeen³ toiminta on asettunut uomiinsa. RRF-rahoitusanomus työllisti hanketta ja vuoden lopulla se vauhditti erityisesti identiteettihallintaan liittyviä aiheita. Hanke jatkoi rekrytointiaan ja kaikille työpaketeille on vuoden 2021 aikana saatu vastuulliset vetäjät.

Hankkeen edetessä ovat neljä alkuperäistä palvelulupausta muuttunut organisoitumisen myötä seitsemäksi työpaketiksi:

- TP1: Konsortioyhteistyö ja rahoitus
- TP2: Strategiset muutokset
- TP3: Arkkitehtuuri, tekniset ratkaisut ja tietoturva
- TP4: Digipedagogiikka
- TP5: Toiminnallinen muutos ja muutosjohtaminen
- TP6: Kumppanuudet ja ekosysteemi
- TP7: Viestintä ja osallistaminen

Hankkeen yksityiskohtaisempi viestintä tapahtuu työpakettien kautta. FUCIO:n 22:sta IT-johtajasta 14 on mukana erilaisissa työpaketeissa. Ohjausryhmäjäsenet Hirvonen ja Pajuluoma ovatkin tuoneet FUCIO:n kuukausikokouksiin yleiskatsauksen meneillään olevista akuuteista asioista. Syyskokouksessaan FUCIO otti vuoden 2022 tavoitteeksi yliopistojen omien IT-palveluiden tiekarttojen ja Digivisio hankkeen tiekartan synkronoinnin tukemisen.

Loppuvuodesta 2021 hankkeen toiminta selkeytyi merkittävästi tiekartan ja tavoitteiden määrityksen osalta. Hanke on myös järjestänyt säännöllisesti tiedotuswebinaareja. Hankejohtaja Hanna Nordlund vieraili FUCIO:n syyskokouksessa kertomassa hankkeesta ja kuulemassa IT-johtajien kommentteja.

³ <https://digivisio2030.fi/>

FUCION edustajat Ari Hirvonen (JY) ja Manu Pajuluoma (LY, Lapin amk) ovat hankkeen ohjausryhmässä. Merkittävä määrä IT-johtajia on hankkeen jossain työpaketissa mukana, tosin eivät kaikki.

4.2 CSC – Tieteen tietotekniikan keskus

Vuoden 2021 aikana FUCIO-verkoston yhteistyö CSC:n kanssa on vähentynyt merkittävästi Ideapankkitoiminnan osalta mutta toisaalta ylemmän tason yhteistyötä on tapahtunut aiempaa enemmän.

Ideapankkiin⁴ oli kertynyt vuoden 2021 alkuun mennessä noin 120 ideaa. Näiden hallintaan ja Ideatoimikunnan toimintaan FUCIO- ja AAPA-verkostot ehdottivat uudistettua toimintatapaa. Kahdesti kuussa kokoontuvan toimikunnan ajankäyttö ei vastannut tarkoitustaan ja asioiden käsittelyn prosessi ei tuntunut aidosti priorisoidulta. CSC:n puolelta ei ideatoimikunnan toiminnassa nähty olennaista ongelmaa. FUCION työvaliokunta pyysi CSC:ltä kommentteja tai uutta ehdotusta toimintatavaksi, mutta kun sitä ei kevään 2021 aikana saatu, lopetti FUCIO yhdessä AAPA-verkoston kanssa Ideapankkitoiminnan toistaiseksi.

Keväällä 2021 aloitettiin verkostojen työvaliokuntien aloitteesta CSC:n toteuttamat liiketoimintayksiköiden esittelyt. Tarkoituksena on tuoda paremmin korkeakoulu yhteisölle esille yhteisrahoitteisen in-house-yhtiön toimintaa ja palveluita. Nämä ovat olleet varsin onnistuneita tilaisuuksia. Niissä CSC käy läpi kunkin liiketoimintayksikkönsä palveluiden tilannetta ja kertovat mm. millainen rooli korkeakoulusektorilla on ao. liiketoimintayksikön asiakkuudessa. Korkeakouluosallistujia on ollut tilaisuuksissa 40-70 henkeä.

CSC:n ylemmän johdon kanssa käynnistyi jo alkuvuodesta 2021 ns. sparrausryhmä keskustelemaan asiakaspalvelun kehittämisestä. Tässä ryhmässä ovat mm. CSC:n toimitusjohtaja, rehtoriston edustajat kummaltakin sektorilta ja FUCIOsta puheenjohtaja Ari Hirvonen sekä Lapin yliopistosta Manu Pajuluoma.

Iso yhteistyöprojekti vuoden 2021 aikana CSC:n kanssa on ollut uuden kolmivuotisen Microsoft-sopimuksen saaminen aikaiseksi. CSC toimii sopimuksessa pääallekirjoittajana. MS-sopimuksen ohjausryhmä aloitti kokoontumiset heti vuoden 2021 alusta.

CSC:n neuvottelukunnassa FUCIO-verkosta edustivat kaudella 2021 puheenjohtaja Ari Hirvonen (JY) ja Minna Harjuniemi (HY).

4.3 AAPA-verkosto

Yhteistyö AAPA-verkoston kanssa on ollut pääsihteerien kesken hyvin aktiivista koronavuotena. Sen sijaan yhteiskokoukset verkoston jäsenien kanssa on jäänyt toteutumatta. Yhteistyö on tapahtunut spesifeissä yhteistyöryhmissä mm. SIG-toiminnassa. Vuotuinen IT-barometri⁵ 2021 toteutettiin IT-pääsihteerien tekemänä ja julkaistiin jo vuoden 2020 lopulla.

Koko vuoden 2021 aikana kumpikin verkosto toteutti kuukausittaisia verkkokokouksiaan. Pääsihteerit osallistuivat kummankin verkoston kuukausikokouksiin samoin kuin varsinaisiin jäsenkokouksiinkin.

4.4 Opintohallintoyhteistyö – KOOTuki

KOOTuki verkosto⁶ (Korkeakoulujen opiskelun ja opetuksen tukipalveluiden ja hallinnon yhteistyöryhmä) koostuu korkeakoulujen ja yliopistojen opintohallinto- ja IT-verkostoista sekä CSC:n, Opetushallituksen, Digipeda-verkoston ja OKM:n edustajista.

KOOTuen työskentely muuttui vuoden 2021 aikana, kun CSC allokoiti aiempaa vähemmän sihteerityötä KOOTuki-verkostolle. Tästä huolimatta KOOTuki on pystynyt hyvin keskustelemaan lukuisista opetuksen ja opintohallinnon asioista.

Mukaan KOOTkeen ovat tulleet aktiivisesti myös IR-verkosto (Institutional Research). IR verkosto muodostuu henkilöistä, jotka korkeakouluissa ovat kiinnostuneita tiedolla johtamisesta ja korkeakoulujen strategisesta suunnittelusta. Myös Digivisio 2030 hanke on tullut mukaan KOOTuen toimintaan, koska käsiteltävät aiheet limitivät merkittävästi osin.

⁴ Ideapankki <https://www.csc.fi/ideapankki>

⁵ IT-barometri 2020: <https://tt.eduuni.fi/sites/kity/publicAAPAFUCIOdocs/FUCIO-AAPA-2021-IT-Barometri.pdf>

⁶ KOOTuki: <https://wiki.eduuni.fi/display/CSCKOOTUKI/KOOTuki-ryhma>

Kuten edellisenäkin vuonna, Digivisio ja Covid-19 ovat olleet taustateemoina keskusteluissa. Samoin tietysti valintakokeiden 2021 tilanne työllisti ryhmää alkuvuoden ajan.

Digiopetus-ryhmä on ollut aktiivisesti mukana KOOTuen toiminnassa. Tässä on myös kytkös Digivision pedagogiikan työpakettiin. Oma kansallinen 'digikysely' saatiin vietyä Digivision tiekarttaan

KOOTuki-ryhmässä ovat FUCIO-verkoston edustajina Markku Närhi (JY) ja Christa Winqvist (Aalto) sekä asiantuntijaedustajina Jussi-Pekka Pispala (TAU) ja IT-päälliköksi.

4.5 EXAM-konsortio

EXAM on tenttijärjestelmä, jonka ylläpidosta ja jatkokehittämisestä vastaa korkeakoulujen EXAM-konsortio⁷. EXAM konsortio toimii jo vakiintuneella organisoitumismallilla ja perusrahoituksella. Konsortioon kuului 2021 lopussa 27 korkeakoulua. Yliopistoista mukana ovat muut paitsi Maanpuolustuskorkeakoulu ja Taideyliopisto. Palvelu- sekä kehitystoimintaa koordinoi CSC. Palvelun toimijat sijoittuvat yliopistoissa useimmiten verkko/digiopetuksen tukiyksikköön.

Vuoden 2021 tavoitteina ja suoritteet olivat:

1. On kehitetty EXAM-tenttijärjestelmää niin, että se tukee korkeakoulujen peruskäyttöä sekä kansallista yhteistyötä yhteiskäyttötoimintojen osalta konsortion tekemän määrittelyn ja priorisoinnin pohjalta. Tuloksena on laadukas ja vakaa järjestelmä korkeakoulujen käyttöön. Tämän tavoitteen voidaan katsoa täyttyneen.
2. Varmistetaan että EXAM-konsortion ja EXAM-järjestelmän rooli tunnustetaan kansallisessa Digivisiossa. EXAM saadaan osaksi Digivision tiekarttaa ja vuodelle 2021 suunnitellaan konkreettisia toimia. Tämä työ Digivisio-hankkeen kanssa ja parissa jatkuu tulevaisuudessakin.
3. On monipuolistettu EXAM-järjestelmäkehitystä sekä konsortion toimintaa kehittäjäryhmän teemaryhmien avulla.
4. Varmistetaan korkeakoulutuksen kehittämishankkeiden (erityisesti DigiCampus Arvioinnin kehittäminen -osahankkeen) tavoitteiden saavuttaminen ja tehdään päätöksiä tuotosten jatkosta osana EXAM-palvelukokonaisuutta mm. seuraavilla toimenpiteillä:
 - a. Päätettiin pilottien perusteella omakonetentin (avoin ja rajattu) jatkosta osana EXAM-järjestelmää.
 - b. Haettiin hankerahoitusta tekoälytuetusti arvioivan esseentien toteutusmallin jatkosta osana EXAM-järjestelmää.
 - c. Päätettiin pilottien perusteella yhteistentin jatkosta osana EXAM-järjestelmää. Toiminnallisuuden käyttö riippuu yhteiskäyttöpalvelusta, jonka tuotteistus jatkuu vuonna 2022.
 - d. Muotoiltiin EXAM-yhteiskäyttöpalvelu, jonka kautta korkeakoulut voivat käyttää yhteiskäyttötoiminnallisuuksia (tenttievierailu ja yhteistentti). Palvelun tuotteistuksessa ja muotoilussa otetaan huomioon toiminnallisuuksien käyttäjäryhmät, sovitaan palvelinympäristön ylläpidosta CSC:n kanssa sekä tehdään sopimus-, tukipalvelu- ja kustannusten jaon malli. Tämän tuotteistus on käynnissä ja jatkuu vuoden 2022 aikana.
5. Varmistettiin EXAM-konsortion sekä EXAM-järjestelmäkehityksen toimintamalli DigiCampuksen Arvioinnin kehittäminen -osahankkeen rahoituksen päättymisen jälkeen. Toimintamallissa otetaan huomioon konsortion jäsenmäärä, järjestelmän koko ja sen kriittisyyden kasvu sekä kansallinen kehitys.
6. Vahvistetaan suunnitelmallisesti EXAM-konsortion sisäistä sekä ulkoista viestintää. Viestinnällä EXAM-konsortion ja EXAM-järjestelmän kuvaa kirkastetaan ja tunnettuutta lisätään. Tätä on valmisteltu ja työ jatkuu 2022.

Edellä mainittu kehittäjäryhmä tunnistaa ja määrittelee järjestelmän kehitystarpeita sekä testaa järjestelmää. Kehittäjäryhmän toimintaa uudistettiin vuoden alusta alkaen teemaryhmillä, joihin kehittäjäryhmäläiset osallistuvat omien kiinnostuksensa mukaisesti. Teemaryhmien tavoitteena on selkiyttää EXAMin kehitystyötä ja jakaa valmisteluvastuuta koko kehittäjäryhmälle. Ryhmiä on neljä:

- MANUT (Käytettävyys, konsortion yhteiset käyttöohjeet)
- Fakta homma (EXAM-käyttäjäkyselyt, tiedon keräämisen ja dokumentoinnin kehittäminen)

⁷ EXAM-konsortio: <https://wiki.eduuni.fi/display/CSCEXAM/EXAM-konsortio>

- MAIKAT (Pedagogiikka, arvioinnin kehittämistarpeet, palauteprosessin kehittäminen)
- Testaus (Järjestelmätestauksen prosessin suunnittelu, testitapaukset)

Teemaryhmät ovat edistäneet omaa teemaansa mm. ohjeiden saavutettavuutta parantamalla, raporttitarpeita selvittämällä ja määrittelemällä, vanhoja arviointitikettejä läpikäymällä ja uusia tiketöimällä sekä järjestelmätestausprosessia kehittämällä. Lisäksi teemaryhmät järjestivät 7.5.2021 yhdessä EXAM-käyttäjille tapahtuman, jossa kerättiin käyttäjiltä palautetta ja ideoita EXAMin kehitykseen. Teemaryhmät ovat myös osallistuneet EXAM-Akvaariorakkautta? -webinaarien sekä konsortion EXAM-päivien ideointiin.

Vuoden 2021 aikana EXAMista julkaistiin yksi uusi versio 6.0, joka julkaistiin 2.7.2021. Versioon on tullut käyttöliittymäkoodin läpikäynyt Angular-version päivitys, jolla taataan EXAMin käyttöliittymäkoodin tietoturva ja ylläpidettävyys jatkossa. Tentaattorille on luotu mahdollisuus kopioida itselleen kysymyksiä kahden EXAMin välillä ja mahdollisuus liittää tentti tulevaisuudessa alkavaan opintojaksoon/toteutukseen. Tenttiyhteenvedo-sivua on kehitetty sekä opiskelijan Suoritusnäkömään on luotu raportti kysymyskohtaisista pisteistä. Rajapintatoiminnallisuuksiin on tehty Sisu-integraatiot mahdollistavaa kehitystä.

Tenttievierailuverkostossa oli vuoden 2021 lopussa mukana 19 korkeakoulua. Tenttievierailujen määrän ja tukipalvelutarpeen kehittymisen seuraamiseksi toteutettiin tenttievierailujen seurantataulukko, jota verkostoon kuuluneet korkeakoulut ovat täyttäneet vuosineljänneksittäin. Seurantaa päätettiin tarkentaa vuoden 2021 lopussa ja tilastojen perusteella muotoillaan vuonna 2022 kustannustenjakomalli korkeakoulujen välille tenttutilojen yhteiskäytöstä. Johtoryhmä päätti esittää tenttutilojen yhteiskäyttö sopimuksen eli ns. tenttievierailusopimuksen jatkamista vuoden 2022 loppuun asti, jolloin esitys kustannusmallista tehdään 30.6.2022 mennessä.

Yhteistenttiominaisuus on käytössä yhdeksällä korkeakoululla (Helsingin yliopisto, Itä-Suomen yliopisto, Jyväskylän yliopisto, Lapin yliopisto, Oulun ammattikorkeakoulu, Oulun yliopisto, Seinäjoen ammattikorkeakoulu, Tampereen yliopisto ja Turun yliopisto). Laajin yhteistentin käyttäjä on valtakunnallinen erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikuulustelu, josta vuonna 2021 toteutettiin 3 kierrosta. Yhteistentin kehittämistä ja osapuolten tiedonvaihtoa varten perustettiin yhteinen työryhmä syksyllä 2021. Työryhmässä on edustajia sekä erikoislääkärikuulusteluiden järjestäjistä sekä yhteistenttiä käyttävien korkeakoulujen EXAM-toimijoista.

Teknisesti korkeakoulukohtaisten EXAM-instanssien välistä liikennettä yhdistämään sekä yhteistenttien talennusta varten on toteutettu yhteiskäyttöpalvelin, jonka tuotantovalmiutta on kehitetty osana pilotoiteja. Yhteiskäyttöpalvelun tuotteistus alkoi vuonna 2021 ja sitä jatketaan vuonna 2022.

Konsortion yhteiset EXAM-päivät järjestettiin keväällä 2021. Ohjelmassa oli DigiCampus-osahankkeen tuotosten esittely, tenttievierailukyselyn tulosten julkaisu, Digivisio-esittely, joustavat tenttitehtävät -ryhmän kehitysehdotukset, EXAM-käyttäjiltäpäivän työpajojen tuotosten esittely, konsortioroolityöpaja sekä keskustelu omakonetentin jatkosta.

EXAM-järjestelmän ja konsortion toiminnan rahoitus muodostui vuonna 2021 konsortion vuosimaksuista sekä jäsenten erillisrahoituksesta. Myös konsortion toimijat erityisesti työvaliokunnassa ja tuoteomistajaryhmässä antavat merkittävän työpanoksen konsortiolle.

EXAM-konsortion johtoryhmä päätti 28.5.2021 nostaa jäsenmaksua vuonna 2022. Näin varmistetaan EXAM-konsortion sekä EXAM-järjestelmäkehityksen toimintamalli kehittämishankkeiden loputtua. Järjestelmä on laajentunut ja ylläpidon kustannukset kasvaneet. Kyseessä on kriittinen järjestelmä, jonka toimintavarmuus on taattava. Lisäksi rahoitusta kevennetään niiltä korkeakouluilta, jotka tarjoavat merkittävää työpanosta tuoteomistajatehtävään.

Konsortion johtoryhmäjäseneä on FUCIO-verkostosta mukana Markku Närhi (JY).

4.6 Haka-federaatio

Vuoden 2021 aikana etäopiskelun lisääntyminen näkyi edelleen vuoden 2021 Haka-kirjautumisten määrissä. Vuoden 2021 aikana rekisteröitiin yli 65 miljoonaa kirjautumista, mikä on yli 9 miljoonaa kirjautumista enemmän kuin edellisenä vuotena.

HAKA luottamusverkosto⁸ tavoitteiden mukaisesti operaattori (CSC) on valmistellut tunnistuksen varmuuden määrittämisen käyttöönotosta luottamusverkostossa. Tätä on tehty yhdessä korkeakoulujen identiteetinhallinnan asiantuntijoiden IAM-verkoston⁹ kanssa. Varmuuden määrittämisen ansiosta korkeakoulut ja palveluntarjoajat voivat joustavammin tarjota palveluitaan esimerkiksi ulkomaalaisille opiskelijoille ja tutkijoille. Samalla CSC on jatkanut REFEDS Assurance viitekehysten käyttöönottoa lisäämällä ohjeistukseen tulkintoja soveltuvista ensitunnistusmenetelmistä.

Luottamusverkostoon liittyneiden toimijoiden käytänteiden turvallisuudesta huolehtimiseen on kehitetty kansainvälinen Sirtfti¹⁰ (The Security Incident Response Trust Framework for Federated Identity) määrittäminen. Se ottaa kantaa luottamusverkoston IdP ja SP -palvelinten tietoturvasuuteen ja erityisesti organisaatioiden valmiuteen toimia ja tehdä yhteistyötä tietoturvasuhteissa. Operaattori on kehittänyt Sirtfti käytänteiden itsearviointia.

CSC on muissa projekteissaan toteuttanut OIDC-proxyä, jolla voidaan kytkeä OIDC-protokollalla palveluita Hakaan. OIDC-proxy on koekäytetty Virtussa. Operaattorin tuotteistus Hakan jäsenille ja kumppaneille on vielä työn alla.

Operaattori on osallistunut luottamusverkostossa toimien palvelujen pääsynhallinnassa käytettävien affiliaatio- ja opiskeluoikeustyyppien yhtenäistämiseen ja ajantasaistamiseen. OPH:n kanssa yhteistyössä on työstetty opiskelijaliikkuvuuspalveluiden käyttöönottoa neuvomalla eduGAIN käytön mahdollisuuksista ja hyödyistä, esim. kansainvälisen opiskelijatunnisteen generoinnista (ESI-tunniste).

Myös HAKA-ohjausryhmässä on ollut esillä OKM:n asettaman työryhmän pilotti kansainvälisten opiskelijoiden yksilöivistä tunnistuksista. Digivisio 2030-hankkeen työpaketissa opiskelijalle kehitettävä käyttäjäkeskeinen ja organisaatoriippumaton sähköisen identiteetin ratkaisu on ollut esillä HAKA-verkostossa.

Hakan ohjausryhmässä toimii FUCIO-verkostosta Antti Sirviö (LUT) ja Minna Harjuniemi (HY).

4.7 Identiteetinhallinnan ryhmä

OKM perusti Opetuksen ja koulutuksen toimialan identiteetinhallinnan kehittämistyöryhmä ns. identiteetinhallinnan ryhmän. Sen tehtäväksi kuvataan: digitaalisten palveluiden ja sisältöjen sekä toiminta- ja oppimisympäristöjen monipuolistuessa ja koulutusyhteistyön kehittyessä on syntynyt uusia tarpeita käyttäjien yksilöimiselle ja tunnistamiselle. Työryhmä tekee ehdotuksen ratkaisuksi identiteetin ja omien tietojen hallintaan sekä tunnistautumiseen opetuksen ja koulutuksen toimialalla. Identiteetinhallinnalla on erittäin merkittävä rooli myös Digivisio 2030-hankkeessa.

- Koulutustoimialan henkilöiden yksilöimisestä tehtiin tunnisteselvitys, jonka pohjalta ollaan laajentamassa oppijanumeron käyttöä, mikä on lakivalmistelussa.
- Tunnistamisen vahvuuteen vaikuttavista seikoista on tehty selvitys Unifin asettamassa työryhmässä
- Kansainvälisen opiskelijan pilotin kanssa pilotoidaan etärekisteröitymistä.
- Koordinoidaan yhteistyötä kansallista identiteetin (Digi ID) ja henkilötunnuksen uudistuksen hankkeiden kanssa.
- On seurattu EU:n, DVV:n ja VM:n identiteetinhallinnan hankkeita mm. Identiteettilompakko, kansallinen Digi ID, FlinnAuth, hetu-uudistus ja niiden vaikutusta korkeakouluihin.
- Laadittu identiteetinhallinnan tiekartta 2022-23.

FUCIO-verkostosta identiteetinhallinnan ryhmässä on edustettuna Jussi-Pekka Pispa (TAU) ja Minna Harjuniemi (HY).

⁸ Haka: <https://wiki.eduuni.fi/display/CSCHAKA/Luottamusverkosto>

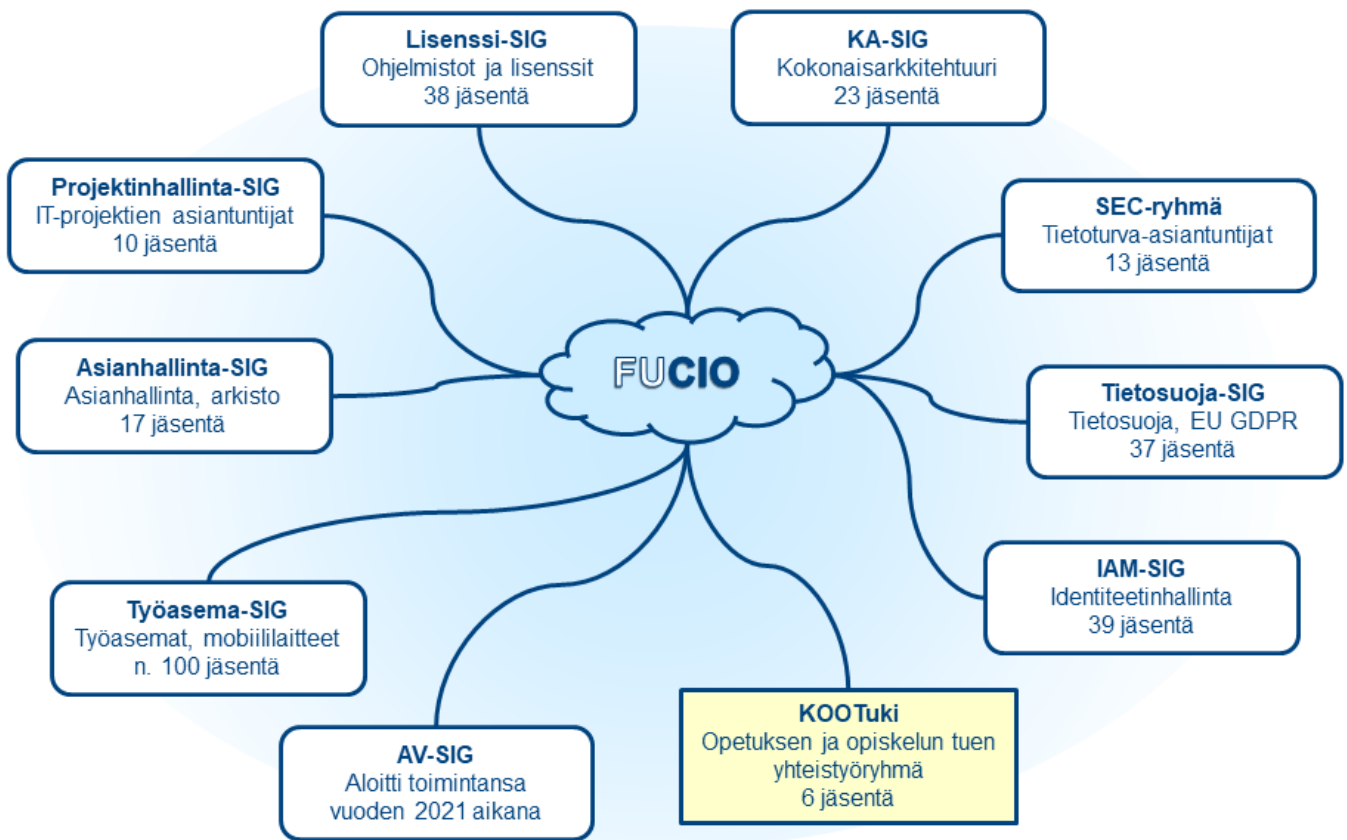
⁹ IAM-verkosto: <https://wiki.eduuni.fi/display/CSCHAKA/Korkeakoulujen+IAM-verkosto>

¹⁰ Sirtfti: <https://refeds.org/sirtfti>

5 Asiantuntijoiden yhteistyöryhmät

Yliopistot ja ammattikorkeakoulut tai niiden asiantuntijat ovat muodostaneet erilaisia luottamus- ja yhteistyöryhmiä (Special Interest Group = SIG). Yhteensä näissä ryhmissä oli aktiiveina tai kuulolla vuoden 2020 lopussa yli 280 eri yliopistossa toimivaa henkilöä. Kun mukaan lasketaan vielä ammattikorkeakoulujen asiantuntijat, on asiantuntijaryhmissä yhteensä lähemmäs 600 eri henkilöä korkeakoulusektorilla. Lisäksi monissa näistä on mm. CSC:n edustus.

Vuoden 2020 aivan lopussa synnyttiin yhdessä ammattikorkeakoulujen kanssa ns. AV-SIG. Se on audiovisuaalisten palveluiden ja esitystekniikan oma asiantuntijaryhmä.

5.1 Lisenssi-SIG – Lisenssiasiantuntijoiden ryhmä

Lisenssi-SIGin tavoitteena on yhdenmukaistaa toimintaa lisenssejä myyvien toimittajien kanssa, käydä alustavia sopimusneuvotteluja useamman korkeakoulun nimissä ja jakaa tietoa lisenssihankinnoista ja ohjelmistotuotteista korkeakoulujen kesken.

Kuluneen vuoden tärkein sopimus oli Microsoft-sopimuskauden 2022-2024 neuvottelut. Sopimus on isoin yksittäinen sopimus korkeakoulusektorilla niin hinta kuin käyttäjämäärä huomioiden. Sopimusneuvottelut alkoivat hyvissä ajoin jo vuoden 2021 alussa. Lisenssi-SIGin edustajat toimivat neuvotteluryhmä teknisinä asiantuntijoina. Haasteita on tuottanut Microsoftin nykyisen Azure-pilvipalveluiden virtuaalisten työasemien haasteellinen yhteensovittaminen suomalaisen korkeakoulusektorin, erityisesti opiskelijoiden ja opetuksen tarpeisiin. Neuvotteluiden loppusuoralla toimittajan painostus hinnoittelun osalta johti siihen, että koko korkeakoulusektori tulee ottamaan käyttöön Microsoft 365 A5-sopimuksen. Tällä on merkittävä korottava kustannusvaikutus yksittäisille yliopistoille. FUCIO onkin sopinut, että A5-ominaisuuksien mahdollisimman hyvää osaamista ja käyttöä varten perustetaan vuodelle 2022 oma hyvienkäytänteiden osaajaryhmä.

Vuoden 2021 aikana käynnistettiin myös yleisen ohjelmisto- ja pilvipalvelulisenssien jälleenmyyjän kilpailutus. Siinä on mukana 23 korkeakoulua. Varsin laajalti käytettävän Atlassian Confluence Wikin käyttö on siirtymässä toimittajan pilveen. Tällä tulee olemaan vuoden 2023 jälkeen kustannusvaikutuksia. Vuoden 2021 aikana

tehtiin kartoitus korkeakoulujen suunnitelmista Confluencen suhteen, jotta tulevaan tilanteeseen voidaan varautua.

Niin sanottu Systeemikysely toteutettiin alkuvuodesta 2021¹¹. Systeemikyselyn rakenne muokattiin paremmin vastaamaan korkeakoulusektorin käyttämiä kokonaisarkkitehtuurin rakenteita. Harmonisointi tehtiin yhteistyössä arkkitehtien ja lisenssiasiantuntijoiden kanssa. Kyselyn käytännön työn toteutti FUCIO:n pääsihteeri.

Ryhmän puheenjohtajana on toiminut Timo-Jussi Hämäläinen (HY). FUCIO-verkostosta Lisenssi-SIGin työvaliokunnassa on mukana IT-pääsihteeri.

5.2 Kokonaisarkkitehtuuri SIG eli KA-SIG

Kokonaisarkkitehtuuri SIG:in (KA-SIG) toiminnan tavoitteena on tukea korkeakoulujen KA-työtä. KA-SIG on jatkanut vuoden 2020 aikana uudistetun toimintasuunnitelman hyödyntämistä myös 2021 ja saanut selkeytettyä KA-SIGin roolia, tehtäviä ja osallistettua useampia vastuuhenkilöitä.

Vuonna 2021 järjestettiin neljä KA-rinkitapaamista verkossa. Niihin kuhunkin osallistui yli 20 henkilöä. Rinkitapaamisissa pääteemoina ovat olleet Digivisio 2030 -hanke ja kyvykkyysmallit. Lisäksi on käsitelty mm. Data Governancea, Tiedonhallintalokia sekä kypsyystaso- ja Systeemikyselyitä. Parissa tapaamisessa järjestetyt korkeakoulujen arkkitehtuurityön tilanteen kuulemiskierrokset ovat saaneet hyvää palautetta vertaistuen vuoksi ja käytäntöä tullaankin jatkamaan. KA-ringissä on noin 80 henkilöä, joista puolet yliopistosta.

KA-SIG jatkoi vuonna 2020 aloitettuja tiedonhallintalain edistäminen korkeakouluissa –tilaisuuksia. Ne ovat olleet edelleen hyvin suosittuja ja koko korkeakoulu yhteisölle avoimia. Näitä järjestettiin viisi ja niihin osallistui keskimäärin noin 50 henkilöä.

Kuluneen vuoden osalta positiivista on ollut KA-ringin laajentuminen ja osallistujamäärien hienoinen nousu. KA-rinkitoimintaan on tullut uusia aktiivisia osallistujia ja heidän myötäan uudenlaista näkökulmaa.

Arkkitehtuurityön rooli mm. Digivisio 2030-hankeen ja tiedonhallintalain myötä on korostunut. Arkkitehtuurityö nähdään jo osin hyvin tärkeänä osana ja sitä hyödynnetään monimutkaisten kokonaisuuksien rakentamisen tukena. KA-SIG ei kuitenkaan ole onnistunut yhteisönä saamaan kovin merkittävää roolia esim. Digivision arkkitehtuurityön tukena, vaan kommentointi on jäänyt enempi yksittäisten korkeakoulujen varaan.

EUNIS Enterprise Architecture SIG:ssa KA-SIGin puheenjohtaja ja sihteeri ovat hyvin aktiivisessa roolissa. EUNIS EA-SIG on onnistunut jalkauttamaan toimintaa laajalla eurooppalaisella jalansijalla (noin 13 maata) ja SIG on ollut myös yksi aktiivisimmista ryhmistä. Jäseniä on noin vajaa 70. Ryhmä työstää globaalia kyvykkyysmallia HERM ja jäsenet ovat aktiivisia sen käynnistyksessä.

Puheenjohtajana vuonna 2021 on toiminut Patrik Maltusch (Aalto) ja sihteerinä Esa Suominen (HY). FUCIO-edustajina KA-SIGissä ovat toimineet Magnus Sippel (Hanken) ja IT-pääsihteeri.

5.3 SEC-ryhmä, Tietoturvyhteistyö

Yliopistojen Sec-työvaliokunnassa on mukana jäsen jokaisesta yliopistosta (Maanpuolustuskorkeakoulua lukuun ottamatta). 2021 sec-työvaliokunnan puheenjohtajana toimi Teijo Roine (JYU) ja varapuheenjohtajana Jari Taipale (LUT), jotka jatkavat näissä rooleissa myös 2022. Sec-tv-kokouksiin ovat osallistuneet myös ammattikorkeakoulujen sec-tv:n puheenjohtaja ja/tai varapuheenjohtaja, CSC:n tietoturvapäällikkö ja FunetCertin edustaja. Yliopistojen sec-tv:n puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja on osallistunut myös AMK-sec -verkoston kokouksiin.

Pandemiasta johtuen työpajatoiminta toteutettiin pääasiassa Teams-etätyöskentelynä. Työpajat pidettiin tiiviinä työskentelymuodon haastavuuden vuoksi. Vain yksi työpaja onnistuttiin järjestämään kasvokkain. Työpajojen lisäksi ratkottiin ongelmia tai kehitettiin toimintaa pienryhmätoimintana. Työpajojen ja pienryhmien aiheet olivat (suluissa kokoontumiskerrat):

- tilannetiedon jakaminen ja hyödyntäminen (4), Jari Seppälä TUNI, jatkuu 2022
- kybermittari (3, joista yksi livenä), Teijo Roine JY, jatkuu 2022
- SIEM-ryhmän kokoukset (2), Tuukka Vainio UTU
- digipalvelulain tunnistussäätelyn pienryhmä (2), Teijo Roine JY

¹¹ Systeemikysely 2021 esittely: <https://tt.eduuni.fi/sites/kity/publicAAPAFUCIOdocs/LisenssiSIG/SysKys2021Analyysi.pdf>

- sosiaalisen median tietoturvaohje (2), Kenneth Kahri HY, jatkuu 2022

Tilannetiedon jakamisprojekti kulmineitui VALO21-harjoitukseen, jossa pilotoitiin tilannetiedon jakamiseen tarkoitettun alustan (MISP) käyttöä. Alusta todettiin toimivaksi ja hyödylliseksi, joten projektia jatketaan edelleen. Valtakunnalliseen TAISTO21-harjoitukseen osallistui 10 yliopistoa ja CSC.

Tietoturvan tilaa mittaavan ja kansallisen vertailun mahdollistava kybermittari päätettiin työpajakeskustelujen perusteella ottaa laajasti käyttöön. Mittaria kannattaa käyttää pitkäjänteisesti parhaan hyödyn saamiseksi. Teijo Roine esitteli kybermittaria FUCIO-kokouksessa 1.10. Toimialakohtaiset vertailutiedot tullaan saamaan Kyberturvallisuuskeskuksesta ja käsittelemään vuoden 2022 alkupuolella.

Turussa järjestettyjen korkeakoulujen IT-päivien ennakkotapahtumana pidettiin korkeakoulujen tietoturvayhteisölle sec-päivä. Tilaisuuden isännöi Tuukka Vainio Turun yliopistosta. Tilaisuus järjestettiin hybridimuotoisena pandemiatilanteen vuoksi.

Sec-työvaliokunnan muuhun yhteistyöhön ovat kuuluneet mm. työskentely Digivisio 2030-hankkeen työpaketti 3:ssa, VM tiedonhallintalautakunnan tietoturvajaostoon osallistuminen ja VAHTI-työryhmissä¹² työskentely.

FUCIO-verkostosta SEC-ryhmässä on mukana Olavi Manninen (UEF)

5.4 Tietosuojavastaavien verkosto

Vuoden 2021 aika edelleen valmisteltiin tutkimuksen- ja opintoasioiden käytännesääntöjä. Työ on viivästynyt, koska nykyainsäädännön mukainen käytännesääntöjen sisältö ja luonne poikkeavat siitä, mitä alun perin käytännesäännöiltä toivottiin. Edelleen tavoitteena on käytännön tietosuojakysymyksiin vastauksia antavan ohjeistuksen tekeminen.

Päättyneen vuoden keskusteluissa teemoina ovat erityisesti olleet:

- ETA-alueen ulkopuolelle tapahtuvat henkilötietojen siirrot ja niiden vaatimukset
- Toisilain ("laki sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä") mukanaan tuomat turvallisen käyttöympäristön vaatimuksista
- Suomessa ja muissa EU-maissa annetut tietoturvaloukkauksien sanktiot.

Verkosto järjesti vuoden aikana tutkimuksen tietosuoja-webinaarin, jota seurasi laaja joukko korkeakoulujen tutkimus- ja TKI-henkilöstä. Tämän lisäksi verkostolla oli IT-päivillä käytännön tietosuojatyön havaintoja ja tapahtuneita tietoturvaloukkauksia käsitellyt esitys.

Verkoston puheenjohtajan on toiminut Kari Kataja (Hämeen ammattikorkeakoulu). FUCIO-verkostosta tietosuojavastaavien verkostossa on mukana Mari Nyrhinen (Uniarts).

5.5 Asianhallinta-SIG

Asianhallinta-SIG on yhä käynnistymisvaiheessa. Työvaliokunta on kokoontunut vuoden 2021 aikana muutamia kertoja ja käsitellyt mm. kypsyyskarttaa ja asianhallinnan sekä sähköisen arkistoinnin ohjelmistohankkeita. Asianhallinta-SIGin tehtävä on:

- Ylläpitää yhteyttä asianhallinnan asiantuntijoiden ja sidosryhmien välillä.
- Koostaa sekä ammattikorkeakoulujen että yliopistojen tuottamaa aineistoa yhdessä käytettäväksi.
- Kerätä ja tuottaa suosituksia sekä hyviä käytänteitä asianhallinnan toimijoille.

Alun perin asianhallinta-SIG lähti käyntiin juuri ideamuotoilusta järjestelmähankintojen osalta. Asianhallintajärjestelmiä onkin hankittu yhteistyönä muutamien korkeakoulujen ryppäissä (esim. OY, TY, UEF). Sähköisen arkistoinnin järjestelmät ovat jääneet itse kunkin toteutettavaksi.

Toukokuussa 2021 päivitettiin ns. kypsyyskarttaa. Kypsyyskartassa määriteltiin erilaisilla asianhallinnan kohteille tiettyjä valmiusasteita, esim. millainen on tilanne tiedonohjaussuunnitelman (TOS) osalta: aloittamatta,

¹² Digitaalisen turvallisuuden kehittäjäverkosto VAHTI: <https://dvv.fi/vahti>

valmisteilla, valmis. Kartoituksen pohjalta voisi sanoa, että yliopistosektorilla niin toiminnot tiedonhallintalain kuin tiedonohjaussuunnitelman osalta ovat pääosin kunnossa.

Asianhallinta-SIG on myöskin seurannut ja keskustellut tiedonhallintalautakunnan asettaman ”Toimintaläh- töisen asianhallinnan jaoston” valmistelutyötä metatietoja koskien.

FUCIO-verkostosta Asianhallinta-SIGin työvaliokunnassa on toiminut pääsihteeri.

5.6 IAM-verkosto

Identiteetin- ja pääsynhallinnan verkosto toimii HAKA-luottamusverkoston yhteydessä. Vuoden 2021 aikana se piti kolme kokousta. Vakioaiheita näissä tapaamisissa ovat kuluneella kaudella olleet:

- Haka-luottamusverkoston kuulumiset
- OKM:n identiteetinhallinnan työryhmän tilannekatsaukset
- MFA:n (Multi-factor Authentication) käyttö korkeakouluissa ja HAKAn yhteydessä. esim. Certia käyttää MFA:ta HAKAn kanssa.
- Omien korkeakoulujen ajankohtaiset kuulumiset
- Pegasi Oy:n esittäytyminen ja heidän kehittämän raportointi- ja tukityökalun demo

Digivisiossa erityisesti työpaketti 3, joka kattaa myös identiteetinhallinnan alueen, on ollut keskustelussa. Projektipäällikkö kävi syyskokouksessa avaamassa projektin sisältöä, tavoitteita ja hyötyjä.

- Yksi, yhtenäinen, käyttäjäkeskeinen, organisaatioriippumaton sähköisen identiteetin ratkaisu, joka on linkitettävissä korkeakoulujen identiteetteihin
- Yksi, yhtenäinen tunnistautumisen ratkaisu (pl. ensitunnistautuminen)
- Ydinidentiteetin (EDU-ID) muodostaminen, jota rikastetaan muilla identiteetin osa-alueilla (esim. OPH:n oppijanumerolla)

Vuoden 2021 aikana Digivision pitäisi toteuttaa vaatimusmäärittely ja käyttöliittymäprototyypin. Heti vuo- den 2022 alussa pitäisi olla valmis MVP (pienin julkaisukelpoinen tuote)

IAM-verkoston puheenjohtajana toimi vuoden 2021 Jari Kotomäki (Aalto-yliopisto).

5.7 IT-projektinhallinta SIG

Vuoden 2021 aikana IT-projektinhallinta SIG on järjestänyt tilaisuuksia, joissa on esitelty kokemuksia korkeakou- lujen tiettyjen työkalujen käytöstä, kuten Helsingin yliopiston JIRA ja Tampereen yliopiston Thinking Portfolio.

Projektinhallinta-SIG piti oman esipäivänsä Turun IT2021-päivien yhteydessä. SIG myös päivitti projektijoh- tamismallin kartoituksen vuoden 2021 aikana. Yliopistosektorilla näyttäisi olevan yleisimpinä tapoina ABC/Lei- jona-malli tai yliopiston oma kehittämä toimintamalli. Työkaluina Atlassian JIRA, Thinking Portfolio, Microsoft Por- tect ja/tai oma Excel-pohja.

Projektin ja tehtävähallinnan viitekehyksinä on hyvä huomata, että vain yhdellä yliopistolla on käytössään SAFE-viitekehys, joka on valikoitunut Digivisio 2030-hankkeen viitekehyykseksi.

SIG-toiminta on kärsinyt osallistujapulasta. Puheenjohtajana on toiminut kaudella 2021 Päivi Söderström (Haaga-Helia ammattikorkeakoulu). FUCIO-verkostosta IT-projektinhallinta SIGissä oli mukana Kai Lindberg (OY) eläköitymiseensä saakka.

5.8 AV-SIG - Esitystekniikka ja AV-teknologia

Esitystekniikan ja AV-teknologian ammattilaisten yhteinen AV-SIG on uusiin yhteistyöryhmä. Tämä alan asiantun- tijoiden toiminta on vahvasti tietyn teknologian piirissä ja toisaalta laajassa kontaktissa opetuksen ja pedagogii- kan kehittämisen kanssa. Samoin erityinen teknologia edellyttää yhteistyötä kiinteistöön tehtävien muutosten tai uudisrakentamisen yhteydessä esim. Suomen Yliopistokiinteistöt Oyn kanssa.

AV-SIGin toiminta käynnistyi vuoden 2021 alussa. Keskustelu on ollut vilkasta. AV-SIG on päättänyt luoda yhteisen jaettavan pohjan laitetestauksille, tehdä ohjelmistokatsauksen ja kyselyn kunkin korkeakoulun av-sta- tuksesta.

Osallistujia määrä on noussut yliopistojen osalta lähes 40 henkeen. Kokonaisuudessaan osallistujia SIGissä on jo yli 70 asiantuntijaa. FUCIOsta AV-SIGissä ovat mukana Terja Hakala (UTU) ja pääsihteeri.

6 Tehtyjä kartoituksia, selvityksiä ja viestintää

6.1 IT-barometri 2021

IT-barometri 2021-kartoitus¹³ tehtiin vuoden 2020 lopussa. Kyselyssä selvitetään yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen näkemyksiä seuraavan noin puolentoista vuoden tärkeimmistä teemoista ja aiheista, joiden arvioidaan vaikuttavan IT-palveluihin ja tietohallintoon.

Yleisenä havaintona oli mm., että etäopiskelu ja –työskentely, erilaiset lait, asetukset ja Covid-19 virus nousivat vastauksissa esiin.

IT-barometrin vastaukset kerää ja raportin tuottaa FUCIO- ja AAPA-verkoston pääsihteeri.

6.2 Benchmarking

Vuoden 2021 BM-kyselyyn osallistui 46 korkeakoulua 11 eri maasta. Suomalaisten yliopistojen tuloksia ei voi yleisellä tasolla muodostaa, koska yliopisto-osallistujia olivat vain kuusi yliopistoa: Aalto-yliopisto, Helsingin yliopisto, Lapin yliopisto, LUT-yliopisto, Tampereen yliopisto ja Åbo Akademi.

Vuoden lopulla 23.11.2021 jouduttiin Covid-19 takia Belgian Ghentiin suunniteltu perinteinen markkinointiworkshop peruuttamaan ja se pidettiin webinaarina¹⁴. Tilaisuudessa BM2021-osallistujakorkeakoulujen edustajat kertoivat miten olivat hyödyntäneet lukujaan ja mitä johtopäätöksiä niistä on voitu omassa yliopistossa tehdä.

BM-toiminnassa ovat FUCIOsta olleet mukana BM Steering Groupissa Ilkka Siissalo (HY), Jussi-Pekka Pispa (TAU) ja pääsihteeri. Projektiryhmässä toimi FUCIO-pääsihteeri ja projektipäällikkönä toimi Yvonne Kivi (HY).

¹³ IT-barometri 2020, 14.2.2020, <https://tt.eduuni.fi/sites/kity/publicAAPAFUCIOdocs/FUCIOAAPA-2020-IT-Barometri.pdf>

¹⁴ BM2021 webinaari, 23.1.1.2021 <https://www.eunis.org/task-forces/benchmarking/bm-workshop-ghent/>

7 Kansainvälinen yhteistyö

7.1 NUAS IT-yhteistyö

NUAS¹⁵ on yhteispohjoismainen yhdistysmuotoinen yliopistohallintojen yhteistyöelin, jonka puitteissa toimii kaikkiaan 13 hallinnon osa-alueella oma koordinoiva työryhmänsä. NUAS IT –ryhmässä on kullakin pohjoismaalla kaksi edustajaa paitsi Islannista yksi. NUAS-IT on kokoontunut vuoden 2021 aikana kaksi kertaa. Keskustelussa on ollut mm. tietoturvaan liittyvät asiat. Sen pohjalta heti vuoden 2022 alkuun järjestettiin yhteinen kaikille pohjoismaisille IT-johtajille avoin tieturvakatsaus, jossa Ruotsin SUNETin edustaja kertoi paikallisesta tieturvakeskuksen toiminnasta. FUCIOsta NUAS-IT:ssä ovat mukana Jani Leino (UTU) ja Christa Winqvist (Aalto).

7.2 EUNIS

EUNIS on Euroopan tasolla toimiva yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen IT-yhteistyöverkosto. EUNIS järjestää joka vuosi suuren vuosikonferenssiin ja sen lisäksi joka toinen vuosi Rectors conferencen yliopistojen ylimmälle johdolle.

EUNISin yhteydessä toimii myös useita erityisryhmiä (special interest groups / task force). Suomalaisilla on vetovastuu IT-toiminnan benchmarking-työtä tekevässä BencHEIT-ryhmässä sekä kokonaisarkkitehtuuriryhmässä. Lisäksi suomalaisia on ollut aktiivisesti mukana myös InfoSec-ryhmän ja Student Mobility –ryhmän toiminnassa. Erityisesti kokonaisarkkitehtuurin Enterprise Architecture Special Interest Group on suomalaisten vetämä.

EUNISin suomalaisena jäsenenä toimii Outi Tasala CSC:ltä. FUCIO:n IT-päsihteeri Teemu Seesto toimii EUNIS-verkoston sisäisenä tilintarkastajana. BencHEITin projektipäällikkönä toimi vuoden 2021 ajan Yvonne Kivi Helsingin yliopistolta.

Kuten edellisenäkin vuonna, vuoden 2021 konferenssi peruuntui Covid-19-viruksen vuoksi. Marraskuussa 2021 pidettiin EUNIS BencHEIT Task Force Workshop webinaarina. Mukana oli 32 osallistujaa useista eri maista.

¹⁵ NUAS-IT <https://www.nuas.org/group/information-technology/>

8 Jäsenkokouksia ja muuta toimintaa

FUCIO:n kevätkokous pidettiin Covid-19-viruksen vuoksi verkkokokouksena. Kokouksessa sovittiin pääsihteeripalvelun jatkamisesta saman sisältöisenä kuin tähänkin saakka Turun yliopiston kanssa: pääsihteerinä jatkaa tietohallintopäällikkö Teemu Seesto.

Sääntömuutos tehtiin konsernityyppisten yliopistojen eli Lapin yliopiston, LUT-yliopiston, Oulun yliopiston ja Tampereen yliopiston osalta. Näiden kohdalla annetaan 25 % alennus jäsenmaksuun, koska nämä ovat konsernin kaltaisina myös mukana AAPA - Ammattikorkeakoulujen IT-johtajien verkostossa.

Syyskokous pidettiin pääosin fyysisenä kokouksena Helsingin yliopiston tiloissa 1.-2.11.2021. Kokouksessa valittiin työvaliokunta kaudelle 2022. Uudessa työvaliokunnassa v.2022 ovat puheenjohtaja Ari Hirvonen (JY), Marko Holmavuo (UEF), Ilkka Siissalo (HY), Antti Sirviö (LUT), Päivi Soinio (ÅA) ja IT-pääsihteeriksi Teemu Seesto (UTU). Kokous päätti jatkaa käytäntöä, jossa työvaliokunnalla on käytettävissään 20 000 € käyttöraha hyödynnettäväksi mm. ideamuotoiluihin tai muihin koko verkostoa palveleviin konsultaatioihin.

Syyskokouksen sidosryhmäpäivässä olivat mukana palvelutuottajien edustajat Antti Mäki ja Outi Tasala CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy, sekä Certia Oy:n toimitusjohtaja Ulla Laalo. Lisäksi mukana olivat Digivisio hankkeen hankejohtaja Hanna Nordlund ja etänä Unifin kehitysjohtaja Eeva Nyrövaara.

9 FUCIO-jäsenet ja työvaliokunta 2021

FUCIO-työvaliokunta 2021

- Puheenjohtaja Ari Hirvonen, Jyväskylän yliopisto
- Varapuheenjohtaja Ilkka Siissalo, Helsingin yliopisto
- Marko Holmavuo, Itä-Suomen yliopisto
- Ari Hovila, Vaasan yliopisto
- Antti Sirviö, LUT-yliopisto
- IT-pääsihteeri Teemu Seesto, Turun yliopisto

Muut FUCIO-jäsenet

- Juha Eskelinen, Tampereen yliopisto (31.7.2021 saakka)
- Kati Hagros, Aalto-yliopisto
- Terja Hakala, Turun yliopisto
- Minna Harjuniemi, Helsingin yliopisto
- Eija Heiskanen, Helsingin yliopisto
- Kari Keinänen, Oulun yliopisto
- Pekka Kähköpuro, Tampereen yliopisto (1.8.2021 alkaen)
- Jani Leino, Turun yliopisto
- Kai Lindberg, Oulun yliopisto (30.8.2021 saakka)
- Samuli Malinen, Oulun yliopisto (1.9.2021 alkaen)
- Olavi Manninen, Itä-Suomen yliopisto
- Mari Nyrhinen, Taideyliopisto
- Markku Närhi, Jyväskylän yliopisto
- Manu Pajuluoma, Lapin yliopisto
- Jyri Penttinen, Maanpuolustuskorkeakoulu
- Jussi-Pekka Pispä, Tampereen yliopisto
- Magnus Sippel, Hanken Svenska handelshögskolan
- Päivi Soinio, Åbo Akademi
- Christa Winqvist, Aalto-yliopisto

Varajäsenet

- Jan-Erik Flück, Åbo Akademi
- Erik Paalanen, Taideyliopisto
- Sari Veltari, Aalto-yliopisto